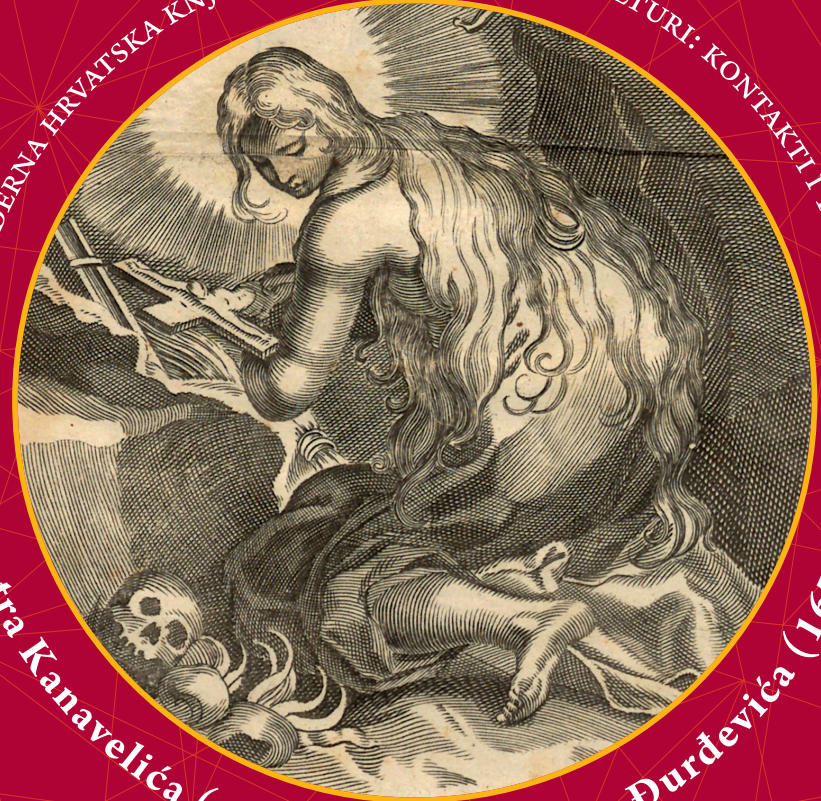

PREDMODERNA HRVATSKA KNJIŽEVNOST U EUROPSKOJ KULTURI: KONTAKTI I TRANSFERI
Opisno i Petro Kanavelića (1637–1719) i Ignjata Đurđevića (1675–1737)

Završna znanstvena konferencija

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

8. i 9. svibnja 2025.

**Predmoderna hrvatska književnost
u europskoj kulturi: kontakti i transferi**

(IP-2020-02-5611 Econtra)

Znanstveni skup

**Opusi Petra Kanavelića (1637–1719)
i Ignjata Đurđevića (1675–1737):
kulturni dodiri i transferi**

Filozofski fakultet u Zagrebu,
8. i 9. svibnja 2025.

Odsjek za kroatistiku

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Ilustracija uz naslovni list prvog izdanja
Udasi Mandaljene pokornize u spilli od Marsiglje
(Venecija, 1728) Ignjata Đurđevića (NSK Zagreb RIIC-8°-210 a)

Uvod

Na završnoj konferenciji projekta *Predmoderna hrvatska književnost u europskoj kulturi: kontakti i transferi* (IP-2020-02-5611 *Econtra*) razmatrat će se književno stvaralaštvo Petra Kanavelića (1637–1719) i Ignjata Đurđevića (1675–1737) u svjetlu interkulturnih dodira i transfera. Stvarajući na prijelazu 17. i 18. stoljeća, oba su se autora okušala u čitavom nizu žanrova (lirskih, epskih i dramskih), na različitim jezicima (hrvatskom, latinskom, talijanskom), a već za života u matičnim su sredinama stekli velik društveni ugled. Također, obojica su, kao istaknuti članovi tadašnjega glavnog okupljališta dubrovačkih pisaca, *Akademije ispraznih*, bili navjestitelji poetičkih mijena, novih književnih i kulturnih trendova, ostajući pritom vjerni (dubrovačkoj) baroknoj tradiciji.

Korčulanin Petar Kanavelić koji, formalno gledano, pripada regiji mletačke Dalmacije može se, zahvaljujući osobnim i književnim vezama, te poglavito jezičnim izborom i poetikom svojih tekstova, smatrati dionikom dubrovačkog književnog i kulturnog kruga. Iako se svrstava u red najznačajnijih autora svoga doba na hrvatskom jugu, veći je dio njegova književnoga korpusa i na hrvatskome i na talijanskome i na latinskome jeziku još uvijek u rukopisu. S druge strane Ignjat Đurđević, posljednji veliki dubrovački pjesnik i, svojim respektabilnim opusom na hrvatskom i latinskom jeziku, jedan od najvažnijih autora starije hrvatske književnosti uopće, u hrvatskoj je književnoj historiografiji bolje prošao. No usprkos tome što je dobar dio njegova korpusa doživio moderna kritička izdanja i što su pojedini njegovi tekstovi pobuđivali interes kroatista, slavista i klasičnih filologa, ni Đurđevićev književni opus dosad nije podvrgnut cjelovitom i sustavnijem istraživanju.

Stoga je završna projektna konferencija, kojoj je cilj osvijetliti i propitati posredničku ulogu književnih tekstova Petra Kanavelića i Ignjata Đurđevića u oblikovanju regionalne dubrovačke i dalmatinske

kulture, prije svega unutar mediteransko-romanskog civilizacijskog kruga, i uvod u nova opsežnija istraživanja tih dvaju važnih predmodernih opusa u budućnosti. Ujedno, ovim se znanstvenim skupom obilježava 350. obljetnica rođenja Ignjata Đurđevića.

Na završnoj konferenciji također će se predstaviti rezultati projekta *Econtra*, koji je započeo 1. veljače 2021. a završava 31. svibnja 2025.

Ivana Brković
Dolores Grmača

Petar Frano Martecchini, portret Petra Kanavelića
(*Galleria di Dalmati illustri*, Dubrovnik: Martecchini, 1896)

Antonio Nardello, portret Ignjata Đurđevića
(*Galleria di ragusei illustri*, Dubrovnik: Martecchini, 1841)

Program

ČETVRTAK, 8. SVIBNJA 2025.

10:00 Otvorenje

10:15 – 11:45

Kulturni dodiri i transferi u opusu Petra Kanavelića

(voditelj: Tomislav Bogdan)

- Amir Kapetanović: Okviri Kanavelićeve jezične uporabe
- Davor Dukić: Geokulturni imaginarij Kanavelićeva epa
- Davor Nikolić i Goranka Šutalo: Modaliteti biblijske parafraze u *Tobiji* Petra Kanavelića
- Divna Mrdeža Antonina: Potres kao trauma u pjesničkoj zbirci *Grad Dubrovnik vlastelom u trešnji*

Rasprava

11:55 – 12:10 *Stanka za kavu*

12:10 – 13:00

Ignjat Đurđević i ljubavna lirika

(voditelj: Tomislav Bogdan)

- Dubravka Dulibić-Paljar: Kako je Ljubica prestala biti sramežljiva ili Đurđevićeva *ars amatoria*
- Borna Treska: Ignjat Đurđević i *Muza sičilijska*: rukopisna predaja, izvori i pitanje autorstva

Rasprava

13:00 – 14:00 *Stanka za ručak*

14:00 – 15:15

Latinski korpus Ignjata Đurđevića

(voditeljica: Jasmina Lukec)

- Tamara Tvrtković: Novi prilog poznavanju Đurđevićeva pjesničkog opusa na latinskom jeziku
- Violeta Moretti: Antičko mitološko u prijevodima Đurđevićeve zbirke *Poetici lusus varii*
- Ana Kadović i Lahorka Plejić Poje: Od stiha do slike: interpretacija i vizualizacija Đurđevićevih metamorfoza

Rasprava

10:00 – 12:00

Uzdasi, jezik i književna komunikacija

(voditeljica: Francesca Maria Gabrielli)

- Ivana Brković: Emocije i osjetilnost u Đurđevićevim *Uzdasima Mandalijene pokornice*
- Kristina Grgić i Dolores Grmača: Lik Marije Magdalene u *Mary Magdalens Funerall Teares* Roberta Southwella i dubrovačkim baroknim poemama
- Petra Matović i Ana Mihaljević: Đurđevićev latinski prijevod *Uzdaha Mandalijene pokornice*
- Amir Kapetanović: Osvrti Ignjata Đurđevića na književnojezičnu uporabu
- Maciej Falski: Književna komunikacija u Đurđevićevo doba u svjetlu kategorije klase i zajednice

Rasprava

12:00 – 12:15 *Stanka za kavu*

12:15 – 13:00

Predstavljanje rezultata projekta

(voditeljica projekta Dolores Grmača, Josip Vučković, Borna Treska i Ana Kadović)

13:00

Zatvaranje skupa. Ručak za sudionike skupa.

Muzga Sicilianska
Gosp. Stijacija Gorgi Opata Mlietskoga.

1.
Narice učinit viečno svoje ime u Krepas Muze
Sicilianske.

Noviem žicam sad u miru
Utvarditi sto ja ću,
Od Cicilie liepu Liru
Noviem likom, grak kusa ću.
Ne zna da će moći biti
Savjku, i otov od godista
Nova surla zapanjiti
Da ne strem sve u ništa.
Na udaranje ako ću se
Glas, i Clio poda mi;
Martov, na vas smili ću se,
Il upravit strah ću vami.
Na ako li tužan paće
Ja ne doprem na one časti,
Na kô miso želna jaće,
Imionos će slavna pasti.

Početni list Muze sičilijanske u prijepisu L. Pavlovića
(Dubrovnik, Državni arhiv, Rukopisna ostavština Luko Pavlović,
HR-DADU-283, kutija 3, rkp. 22)

Ivana Brković

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Emocije i osjetilnost u Đurđevićim *Uzdasima Mandalijene pokornice*

Pristupajući *Uzdasima Mandalijene pokornice* iz emocijološke perspektive, u radu će se nastojati osvijetliti tekstualne strategije izvođenja, odnosno reprezentacije i pobuđivanja karakterističnih religijskih emocija u tom djelu. Sukladno s time, nastojat će se ukazati i na njihove različite konotacije koje, za razliku od Gundulićeve poeme koja je fokusirana na emocije koji se manifestiraju uglavnom putem pokorničkog plača (*compunctio/contritio*), uključuju povrhu toga i emocije izražene suzama suosjećanja (*compassio*) kao i suzama koje proizlaze iz unutarnje čežnje ili slasti (*dulcedo*). Osim toga pozornost će se posvetiti „osjetilnoj“ retorici u izvedbi književnih emocija u *Uzdasima*, koja će se razmotriti kako u pogledu specifičnog emocionalnog režima povezanog s vjerskim i teološkim diskursom Đurđevićeva doba tako i s obzirom na autorski izbor (baroknoga) stila.

Geokulturni imaginarij Kanavelićeva epa

Novija književna historiografija tekst Petra Kanavelića *Sveti Ivan biskup trogirski i kralj Koloman* uglavnom definira kao zakašnjeli barokni povijesni ep kojemu je temeljna priča relativno dobro usklađena s tassovskom poetikom epa, dok popratne religiozne partije i posljednjih pet pjevanja svetačko-legendarne tematike predstavljaju svojevrsan književni balast. S obzirom na to da je riječ o posljednjem i najambicioznijem tekstu poetički osviještena pisca, žanrovsku hibridnost *Svetog Ivana* ipak prije treba promatrati kao promišljen odabir, štoviše kao sintezu opusa ili autorov književni testament. U izlaganju će se iznijeti neki uvidi analize samo jednog tematskog sloja epa: reprezentacije geokulturnih prostora. Analiza uključuje pitanja o granicama „vlastitih“ i „tuđih“ prostora, o njihovu eventualnom vrijednosnom hijerarhiziranju te o političkim implikacijama geokulturnog imaginarija Kanavelićeva epa. Drugi niz analitičkih pitanja tiče se rekonstrukcije izvora piščeva imaginarija, odnosno potrage za njegovim suvremenim tekstnim, kartografskim ili neposredno iskustvenim inspiracijama. Upravo se tim tradicionalno-pozitivističkim filološkim poslom otvara pogled u polje kulturnih transfera.

Kako je Ljubica prestala biti sramežljiva ili Đurđevićeva *ars amatoria*

Ljubica je jedno od uobičajenih ženskih imena ljubavne lirike Ignjata Đurđevića, koje se u ovom kontekstu uzima kao sinonim za generičku tekstualnu žensku instancu omanja epistolarna ciklusa Đurđevićeve zbirke *Pjesni razlike* (pjesma br. 51: *Prijatelju u Dalmaciju odgovor*, br. 52: *Prijatelju u koga se ljubav bješe prorekla u puku* i br. 53: *Prijatelju koji svaku vilu ljubjaše*). Ciklus je zamišljen didaktično, prikazuju se njime uobičajeni načini postupanja u ljubavi. Radi se zapravo o tome da se ljubav uobličuje kao vještina. Preciznije rečeno, ljubav se poima kao praksa koja posjeduje neke sebi svojstvene zakonitosti i u koju se stoga svakoga tko je za nju zainteresiran može uvesti provjerenim savjetima i uputama. Savjeti se uglavnom odnose na načine udvaranja i zavođenja, podrazumijevajući također da valja poznavati najvažnije osobine one kategorije žene (čedna djevojka) do koje se želi dospjeti. Želi se, ukratko, pomoći onima koji su, služeći se pogrešnim metodama, doživjeli neuspjeh u ljubavi. Tim se sadržajima Đurđevićevih tekstova ovo izlaganje bavi polazeći od pretpostavke da se radi o nasljedovanju tradicije ovidijske *ars amatoria*, prilagođene kulturnim i književnim konvencijama autora vremena.

Maciej Falski

Institut za zapadnu i južnu slavistiku, Sveučilište u Varšavi

Književna komunikacija u Đurđevićevo doba u svjetlu kategorije klase i zajednice

Književno naslijeđe Dubrovnika i Dalmacije predstavlja jedan od temelja hrvatske književne povijesti. Oko te baštine stvara se slika kontinuiteta hrvatske kulture, a djela autora poput Ivana Gundulića, Ivana Bunića Vučića ili Ignjata Đurđevića ušla su u kanon. Polazeći od pretpostavke o književnoj komunikaciji kao jednome od vidova društvenih praksi, postavljam pitanje upravo o društvenoj relevantnosti pjesništva. Čemu je, zapravo, služilo stvaranje pjesama i pjesnički optjecaj u društvu u kojemu su živjeli Đurđević i Kanavelić? Služeći se teorijom Bourdieua, ustvrđujem kako je upravo poezija korištena kao dokaz kulturnoga i društvenoga kapitala, što je omogućavalo ulazak u povlašteni krug elite. Pogotovo je zanimljiva u tom pogledu Đurđevićeva zbirka *Vitae et carmina*.

Kristina Grgić, Dolores Grmača

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

**Lik Marije Magdalene u *Mary Magdalens Funerall*
Teares Roberta Southwella i dubrovačkim
baroknim poemama**

U izlaganju će se usporediti prikaz Marije Magdalene u trima baroknim “plačevima” – poemama dubrovačkih autora Ivana Bunića Vučića (1592–1658) i Ignjata Đurđevića (1675–1737) te proznoj raspravi/meditaciji engleskoga autora Roberta Southwella (1561–1595). Dosad neistražene sličnosti i razlike između njihovih djela razmatrat će se u okvirima njihova specifičnog religioznog i kulturno-povijesnog konteksta, uzimajući u obzir i njihovo mjesto i značenje u povijesti recepcije lika Marije Magdalene. Uz prepoznatljivu baroknu zaokupljenost odnosom između pragmatike i estetike, svete istine i pjesničke fikcije, usporedit će se i njihov tretman, kao i veći ili manji odmak od tradicionalne predodžbe Marije Magdalene kao senzualne pokajnice, te naznake njezine moguće reafirmacije kao Kristove učenice i apostolice. Usporedba njihovih specifičnih pozicija i značenja u njihovim kulturno-povijesnim kontekstima – dubrovačkom/engleskom, dominantno protureformacijskom/protestantskom, pokazat će da tri analizirane reprezentacije Marije Magdalene istovremeno utjelovljuju univerzalnu dimenziju, koja presijeca konfesionalne, kao i kulturne i povijesne podjele.

Ana Kadović

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Lahorka Plejić Poje

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Od stiha do slike: interpretacija i vizualizacija Đurđevićevih metamorfoza

Među Đurđevićevim latinskim pjesmama četiri su nastale po uzoru na Ovidijeve *Metamorfoze*. One tematiziraju postanak novih proizvoda: baruta, kave, čokolade i duhana. U izlaganju će se uvodno naznačiti povijesni kontekst u kojemu se pojavljuju dva od četiriju proizvoda, čokolada i duhan, te će se rekonstruirati književnopovijesni kontekst u kojemu nastaju Đurđevićeve pjesme *De origine cocolatis* i *De herba tabacco metamorphosis*.

U središnjem dijelu izlaganja pažnja će se posvetiti načinima na koje alegorijske metamorfoze duhana i čokolade progovaraju o ljudskim slabostima i društvenim porocima, istodobno nudeći bogat materijal za interdisciplinarni pristup u nastavi. Stoga će se posebno analizirati mogućnosti primjene Đurđevićevih stihova u suvremenoj nastavi Latinskoga jezika. Konkretno, razmotrit će se metode koje spajaju filološku analizu, kreativno izražavanje i timski rad učenika – od samostalnog prevođenja i rekonstrukcije teksta do multimedijalnih interpretacija putem stripa, animacije i scenskih izvedbi. Cilj je pokazati kako se spomenute pjesme mogu integrirati u nastavni proces ne samo kao filološki izazov nego i kao poticaj za razvoj analitičkog i stvaralačkog mišljenja. Pritom se otvara niz pitanja vezanih uz širi kontekst nastave latiniteta: na koji način hrvatsku latinističku poeziju učiniti privlačnom današnjim učenicima? Kako im približiti simboliku biljaka i mitološke motive na način koji je istodobno razumljiv i relevantan? Može li prevođenje izvornoga teksta u školskom

okruženju postati poticaj za širi, interdisciplinarni dijalog koji povezuje književnost, povijest, umjetnost, pa čak i prirodne znanosti? Nastojat će se pokazati da Đurđevićeva poezija – iako nastala prije više od tri stoljeća – nudi brojne mogućnosti za aktualnu, kreativnu i kritičku interpretaciju u učionici. Time ona prestaje biti samo predmet kabinetskoga proučavanja, a postaje inspiracija za dublje razumijevanje latinskoga jezika i hrvatske predmoderne književnosti, kao i za stvaranje novih obrazovnih pristupa u suvremenom školstvu.

Okviri Kanavelićeve jezične uporabe

Korčulanin Petar Kanavelić (1637–1719) rođenjem je pripadao čakavskom arealu, ali odlučio je, kao i mnogi drugi čakavci njegova doba, svoja književna djela pisati književnom štokavštinom. Pitanje je koliko je u tom doista u potpunosti uspio i je li možda gradeći svoj književni izraz ostavljao namjerno trag rodne čakavštine. Analiza njegova jezika bila bi vrlo jednostavna kada bi većina njegovih djela bila sačuvana u autografima ili tiskanim izdanjima za njegova života. Međutim, malobrojni su izvori koji se smatraju Kanavelićevim autografima i malo je tekstova tiskao, pa je veći dio njegova opusa dopro do današnjice u mladim prijepisima, koji su manje pouzdan izvor za analizu jezika jer u starim vremenima prepisivači nisu poštivali uvijek autorsku volju. Sudeći prema rečenom, analiza Kanavelićeva jezika nije nimalo jednostavan zadatak. Vjerojatno se neće moći riješiti nedvojbeno sva pitanja u vezi s tim, međutim, bez pokušaja definiranja okvira Kanavelićeve jezične uporabe i analize njegova izbora, ne može se pristupiti kritičkom priređivanju njegova književnoga opusa. U prilogu će se analizirati jezik autografa i tiskanih tekstova u odnosu s drugim vrelima.

Osvrti Ignjata Đurđevića na književnojezičnu uporabu

Standardizacijski procesi hrvatskoga jezika krajem 17. i početkom 18. stoljeća ulaze u novu razvojnu fazu. U Dubrovniku se ne postavljaju temeljna pitanja (kojima će se hrvatska jezična zajednica vratiti u 19. stoljeću) nego se rješavaju složena pitanja stila i uporabe jezika u književnim djelima. Uspostavlja se opreka između jezika i stila pučke / narodne epike i književnoga jezika višega stila. Ti se odnosi i procesi zrcale u jezičnoj uporabi nekih djela baroknih pisaca 17. i 18. stoljeća ili u rijetkim osvrtima na jezik i stil. Osvrti Ignjata Đurđevića vjerojatno najbolje pokazuju koliko su tada ta pitanja bila važna, pa će oni biti u središtu zanimanja ovoga priloga.

Petra Matović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ana Mihaljević

Staroslavenski institut, Zagreb

Đurđevićev latinski prijevod *Uzdaha Mandalijene pokornice*

Đurđevićev ep *Uzdasi Mandalijene pokornice* svakako je jedno od najpoznatijih djela hrvatskog baroka, no manje je poznato da je autor sam preveo prvo pjevanje tog epa na latinski (*Liber primus ejusdem Magdalidos ob eodem autore heroico carmine Latine redditus*). Cilj je ovog izlaganja prikazati Đurđevićeve *Uzdahe* u kontekstu hrvatske književnosti i djela koja se bave legendom o Mariji Magdaleni, a potom prikazati prijevod u kontekstu hrvatske novolatinske književnosti, u kojoj on pripada u dva korpusa: epiku i prijevodnu književnost. U središnjem dijelu izlaganja ćemo analizirati sličnosti i razlike između hrvatskog i latinskog teksta, ustanoviti koji su prevodilački postupci tipični za Đurđevića, prepoznati njegove latinske pjesničke uzore te zaključno pokušati odgovoriti na pitanje kojoj je publici namijenjena koja verzija teksta.

Violeta Moretti

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Antičko mitološko u prijevodima Đurđevićeve zbirke *Poetici lusus varii*

Izlaganjem se tematiziraju pristupi prevođenju antičkih mitoloških motiva dvaju prevoditelja Đurđevićevih *Poetici lusus varii* – Nikole Šopa i Zrinke Blažević – iz očista prijenosa sadržaja toga kulturnog sloja u noviju hrvatsku književnu kulturu. Kako Đurđevićeva poezija obiluje mitološkim motivima iz europske antike, autorica izlaganja polazi od pretpostavke da time i taktike koje njezini prevoditelji rabe suštinski obilježavaju čitateljevu sposobnost doživljavanja njegove poezije.

Potres kao trauma u pjesničkoj zbirci *Grad Dubrovnik vlastelom u trešnji*

Prigodna knjižica poezije *Grad Dubrovnik vlastelom u trešnji*, objavljena 1667. godine u Anconi pet mjeseci nakon velikog dubrovačkog potresa, tematizira događaj kroz pera trojice autora: Nikole Bunića, Petra Kanavelića i Bara Bettere. Zbirka predstavlja primjer onoga što se može definirati kao „neposredna“ dimenzija kolektivne traume. Bunić i Bettera su svjedoci događaja, a Kanavelićeva estetizacija primjer je procesuiranja traumatskog događaja s distance. Konvencionalna prezentacija teme u pjesmama poetički različitih autora polazište je za propitivanje ideje o stvaranju predmodernističke književnosti kao terapije. Politička i društvena uloga predmoderne književnosti, premda je oblik angažmana koji polazi od pojedinca, oblik je kolektivne uključenosti što uvodi mogućnost djelovanja na stvarnost na kolektivnoj razini. U članku se književna transpozicija događaja, pomiješana s autobiografijom, uspoređuje i s prezentacijom dubrovačke katastrofe u drugim žanrovima: s pismom fra Vida Andrijaševića, upućenom već 16. travnja Diodonu Boždariju u Anconu, koji je objavio zbirku u Anconi 16. rujna 1667, te sa zapisima u „Dnevniku Nikolice Bunića“ kao i pismima mletačkog generalnog providura za Dalmaciju Caterina Cornara. Oblik kolektivne uključenosti koji svjedoči o dimenziji traume obuhvaća i pjesme drugih suvremenika i svjedoka događaja poput Andrije Zmajevića, „Slovinska dubrava, istočna Dalmacija, milostiva od Gospodina Boga pohođena godišta 1667. pjesan“, Ivana Bolice Kokoljića „U brieme rati i potresa u Kotoru“ i „Alla patria nel tempo di Guerra, e del Terremoto“.

Davor Nikolić, Goranka Šutalo

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Modaliteti biblijske parafraze u *Tobiji* Petra Kanavelića

Književno parafraziranje, kao tip retoričke parafraze, poznato je još iz antičke epohe, a u razdoblju kasne antike razvio se poseban žanr epskih tekstova nastalih kao parafraze biblijskih predložaka. Hrvatska tradicija parafraziranja starozavjetnih knjiga započinje hrvatskoglagoljskim srednjovjekovnim brevijarima, autorsku umjetničku dimenziju stječe Marulićevim epskim djelima *Juditom*, *Suzanom* i *Davidijadom*, a osobitu popularnost zadobiva u vremenu katoličke obnove. Upravo je tada zamjetna sklonost hrvatskih autora parafraziranju deuterokanonskih ili apokrifnih tekstova, među kojima se ističe *Knjiga o Tobiji*, koja se u rimokatoličkome kanonu smješta u skupinu povijesnih knjiga. Korčulanski književnik Petar Kanavelić ispjevao je svoju parafrazu (najstariji sačuvani prijepis iz 1733. godine čuva se u Knjižnici Male braće u Dubrovniku, a do druge polovice 19. st. poznato je još 14 prijepisa) slijedeći vjerno *Vulgatu*, ali i primjenjujući klasične tehnike retoričkoga parafraziranja. Nakon Kanavelića u parafraziraju istoga predložka okušali su se i Filip Grabovac, Lukrecija Bogašinović te Ignjac Kristijanović. Proučavatelji fenomena parafraze kao tri temeljna modaliteta prepoznali su kraćenje, transpoziciju i amplifikaciju. Za tradiciju književnoga parafraziranja biblijskih tekstova iznimno je važno i prepletanje različitih specifično kršćanskih namjena duhovne pouke, moralnoga uzdizanja ili biblijske egzegeze. Kanavelićev *Život Tobije* uzoran je primjer takve prakse, što će se pokazati analizom modaliteta parafraze latinskoga proznoga izvornika u autorsko epsko djelo.

**Ignjat Đurđević i *Muza sičilijanska*:
rukopisna predaja, izvori i pitanje autorstva**

Muza sičilijanska ljubavni je kanconijer od 165 pjesama na hrvatskom jeziku, pisanih u osmeračkim katrenima, koji se još od 19. stoljeća pripisuje Ignjatu Đurđeviću. Sačuvan je u najmanje tri rukopisna svjedoka: jedan u fondu rukopisa Sveučilišne knjižnice u Splitu (rkp. M 42) i dva u ostavštini Luke Pavlovića u Državnom arhivu u Dubrovniku (rkp. 22 i rkp. 42). Kanconijer nije uvršten u Rešetarovo kritičko izdanje Đurđevićevih djela jer Rešetar nije uspio ući u trag Pavlovićevu rukopisu 42, dok mu splitski i drugi Pavlovićev rukopis uopće nisu bili poznati. Do Pavlovićeva rukopisa 42 nije mogao doći ni deset godina poslije, ali se on u međuvremenu pojavio, što je Sal-ku Nazečiću i Hrvoju Moroviću omogućilo da 1958. godine objave prvo cjelovito izdanje zbirke, temeljeno na splitskom rukopisu, koji sadrži svih 165 pjesama, i Pavlovićevu rukopisu 42, koji sadrži samo prvih 96. Pavlovićev rukopis 22, u kojemu je također samo prvih 96 pjesama, ostao je pritom nezapažen. Polazeći od dosadašnjih studija, u ovom će se izlaganju sustavno razmotriti rukopisna predaja *Muze sičilijanske*, pri čemu će splitski rukopis po prvi put biti smješten u širi kontekst dubrovačke rukopisne tradicije. Na temelju paleografskih obilježja rukopisa dokazat će se da je rukopis nastao u Dubrovniku najranije krajem 17. ili početkom 18. stoljeća, dakle još za Đurđevićeva života, i da je najstariji među sačuvanim rukopisima. Naime, utvrdit će se da taj rukopis pripada skupini prijepisa koji su nastali rukom istog prepisivača, a koju čine još tri rukopisa već identificirana u ranijim istraživanjima Ivana Lupića i Irene Bratičević: prijepis *Osmana* Ivana Gundulića (rkp. T 4198) i prijepis *Danice* Junija Palmotića (rkp. T 395), oba danas pohranjena u Slavonskoj knjižnici u Pragu,

te prijepis *Osmana* iz Francuske nacionalne knjižnice (Bibliothèque de l'Arsenal, rkp. 8701). Na kraju će se prvi put pokazati da je *Muza sičilijanska* vjeran i gotovo integralan prijevod kanconijera sastavljenog od 168 kancona na sicilijanskom dijalektu, prvi put objavljenog u Veneciji 1672. godine pod naslovom *Rime di monsignor D. Simone Rau, e Requesens*. Djelo je ponovno tiskano u Napulju 1690. i 1782. godine, a Đurđević je mogao doći u doticaj s njim tijekom boravka u južnoj Italiji i Napulju nakon progona iz Dubrovnika 1710. godine. Ipak, taj je kanconijer, čiji je autor jedan od najvažnijih sicilijanskih pjesnika 17. stoljeća, već prepisan u najstarijem, splitskom rukopisu, gdje se uz hrvatski prijevod paralelno donosi izvornik, ali prijevod nije pripisan Đurđeviću, pa relevantnim postaje pitanje autorstva. *Muza sičilijanska* predstavlja važan i rijedak dokaz interesa jednoga dubrovačkoga autora za pjesništvo na sicilijanskom dijalektu te pruža dragocjen uvid u recepciju takve vrste lirike u Dubrovniku krajem 17. ili početkom 18. stoljeća. Ako je doista riječ o Đurđevićevu djelu, ono nam omogućuje bolje razumijevanje njegova lirskog opusa i poetike prevođenja. Međutim, neovisno o autorstvu, ono svjedoči i o višejezičnosti dubrovačke i dalmatinske književne kulture, u kojoj se hrvatski književni izraz mogao ispreplitati ne samo s latinskim i talijanskim jezikom nego i s manje zastupljenim idiomima, poput sicilijanskoga.

Tamara Tvrtković

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Novi prilog poznavanju Đurđevićeva pjesničkog opusa na latinskom jeziku

Temeljni tekst za poznavanje latinskog pjesništva Ignjata Đurđevića zbirka je *Poetici lusus varii*, u rukopisu ostala do 1956. godine. Ona se (uz jedan anagram u prozi) sastoji od 162 pjesme od kojih je 140 u nju uvrstio sam Đurđević. Pjesme su u zbirci podijeljene (od samog autora) prema formalno-metričkom kriteriju na *elegiae*, *heroica*, *odae* i *epigrammata*. Ipak, izdavanjem te zbirke Đurđevićev pjesnički opus na latinskom jeziku još uvijek nije cjelovit: naime, dio njegovih pjesama nalazi se u prijepisima unutar različitih rukopisa. Jedan od tih rukopisa čuva se u Znanstvenoj knjižnici u Dubrovniku pod signaturom 443. On sadržava prijepise latinskih i talijanskih Đurđevićevih pjesama, a među njima i četrdesetak epigrama. Neki od njih su inačice epigrama objavljenih u *Poetici lusus varii*, ali većina ih je „novih“ i ne nalazimo ih u zbirci. Upravo ti epigrami bit će detaljno obrađeni i analizirani. Ovo izlaganje bit će prilog boljem poznavanju Đurđevićeva pjesničkog djelovanja na latinskom jeziku i jedan korak više u određivanju granica njegova cjelokupnog poetskog opusa.

Organizacija znanstvenog skupa

Projekt Hrvatske zaklade za znanost *Predmoderna hrvatska književnost u europskoj kulturi: kontakti i transferi* (IP-2020-02-5611 Econtra)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Predsjednica Organizacijskog odbora

Ivana Brković

Organizacijski odbor

Tomislav Bogdan

Dolores Grmača

Lahorka Plejić Poje

Nakladnik

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Za nakladnika: Domagoj Tončinić

Urednica

Dolores Grmača

Oblikovanje i slog: KaramanDesign

Tisak: Kolorklinika

ISBN 978-953-379-235-4

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001155025.

Naslovnica: frontispicij prvog izdanja *Usdasi Mandaljene pokornize u spilli od Marsiglje* (Venecija, 1728) Ignjata Đurđevića (NSK Zagreb RIIC-8°-210 a).